

**STRANE REČI I MORFOLOŠKA
STRUKTURA REČI U SRPSKOHRVATSKOM
JEZIKU***

RADOJE SIMIĆ

Filološki fakultet Beograd

UDK 808.61/.62—316.3:808.61/.62—55

Izvorni naučni rad

Primljen: 12. septembra 1990.

Prihvaćen: 20. oktobra 1990.

Zgušnjavanje posuđeničke leksike te počeci njene autonomne sistematizacije postavljaju na dnevni red problem njenog gramatičkog ponašanja. Uslovi izostanka deklinacijskih nastavaka ipak upućuju na još snažno delovanje domaće regulative, ali prilagođene uslovima. Autor je to pokušao pokazati na određenom korpusu ostavljajući za kasnije obradu šire grane te izvođenje opštijih teorijskih zaključaka.

0. Uvod

Srpskohrvatski književni jezik objedinjuje dva međusobno suprotstavljena načela: krajnju otvorenost u leksici i zatvorenost u drugim domenima, koja delimično prelazi granice uobičajenog u evropskoj praksi i inklinira hermetizmu. Povremeni uspon purizma, uslovljen domaćim i međunarodnim prilikama, u oblasti rečnika ostajao je na teorijskom i formalnom izjašnjavanju, a u praksi on nikada nije funkcionisao kao ozbiljna smetnja prilivu strane jezičke građe. I obrnuto, modna ekstravagancija, nepoznavanje ili svesno odbacivanje jezičkog uzusa i pokušaj da se sa stranim rečima uveze izvorni način njihova izgovora te izvorna fleksija — majčešće su osuđeni na neuspeh. »Glasove stranih jezika treba transkribovati najbližim našim glasovima« — piše A. Belić u svom pravopisu¹, i to je zapravo opšte prihvaćeno i vrlo ustaljeno pravilo za izgovor stranih reči. No za razliku od izgovora glasova, jezičke navike i jezička praksa u oblasti fleksije, gramatičke i tvorbene, pod pritiskom stranog materijala postepeno se menjaju. Te promene sa plana okazionalnog lagano prelaze na plan uobičajenog i čak uzuelnog. Na ovakav zaključak upućuje poređenje npr. Belićevog pravopisa sa onim od 1960. godine, kao i ovoga poslednjeg sa onim što se stvarno u jeziku događa.

* Srpskohrvatska verzija referata održanog juna 1990. godine na Njemačko-jugoslovenskoj slavističkoj konferenciji u Berlinu.

¹ A. Belić, *Pravopis srpskohrvatskog književnog jezika (novo, dopunjeno i ispravljeno izdanje)*, Beograd 1950, 110.

A. Belić piše²: »Strane reči i imena ili zadržavaju potpuno svoj oblik u našem jeziku: *Mara* (*Marat*) *Verdi* itd.; ili prema imenicama izvesnog roda našeg jezika dobivaju svoj oblik u nominativu jd.: *Vandeja*, pošto nema imenica na ženskog roda koje bi odgovarale franc. *Vendée*, *Šampanja* — pošto su imenice ove vrste, tj. pokrajine, kod nas na *a* (prema *Champagne*), a imenica *Šampanj* bila bi muškog roda itd.; tako su dobile oblik imenica ž. roda na *a*: *statua*, *bista*, *poenta*, *toaleta*, *afeta* i sl.« U njegovim rečima sadržana je ideja o dvojakom ponašanju stranih imenica: jedne od njih podležu samo fonološkom transferu (*Goethe* — *Gete*), dok druge dobivaju i naknadna obeležja pripadnosti ovoj ili onoj fleksijskoj klasi.

»Kad god oblik strane reči to dopušta — razjašnjava Belić dalje, — ona se menja kao imenica našeg jezika: *Petrarki*..., *Tasu*, *Tasom*, *Šampanje* itd.« Dakle, bilo da se njena fonološka reprodukcija izjednačava s rečima srpskohrvatskog jezika, ili se to postiže uz izvesne morfološke dodatke, strana reč obavezno preuzima fleksijske nastavke uobičajene kod domaćih reči iste klase: *Taso*: *Tasu-Tasom* kao *Vaso*: *Vasu-Vasom*; a *Šampanja*: *Šampanje-Šampanji* itd. u osloncu na *putanja*: *putanje-putanji*; *Vrbanja*: *Vrbanje-Vrbanji* i sl. Čak i onda kad »oblik strane reči« ostaje rezistentan na »klasna obeležja« odgovarajuće domaće kategorije reči, paradigmatičke distinkcije njene fleksije, tj. nastavci za oblike su nezaobilazni, misli Belić, i potvrđuje to opet primerima najtvrdokornijih tuđica tipa: *Verdi*: *Verdija-Verdiju*; *Gete*: *Getea-Geteu*; *Mara*: *Maraa-Marau*; *Line*: *Linea-Lineu*; *Ruso*: *Rusoa-Rusou*; *siže*: *sižea-sižeu*; *nivo*: *nivou-nivou*. Prvi je slučaj specifična hibridna pojava (*Verdi*: *Verdi-j-a*), a ostali zvuče doduše pomalo izveštačeno, ali više svedoče o prisili sistema nego o gramatičarskoj samovolji. To su, naime, govorni, a ne nikako inauguratívni oblici nametnuti kodeksom, pa nedoumice oko toga da li treba govoriti *kakao-kakao*, prema *kakao*, i *šoua-šouu*, prema *šou* — ili pak *kakaa-kakau* i *šoa-šou* — treba ipak uzimati vrlo ozbiljno i pored komičnog prizvuka.

No da li je prisila tako opšta i tako striktna kao što Belić misli? I da li su njen opseg i dejstvo identični u Belićevo i naše vreme?

Pravopisom od 1960. godine utvrđuje se opšte pravilo za sve posuđenice i tuđice da se »menjaju kao naše reči«³. Oдавde se ne izuzimaju ni vlastita, pa ni lična imena: »Opće je pravilo da se tuđa vlastita imena menjaju po pravilima našeg jezika i onda kada zadržavaju svoj izvorni (osnovni?) oblik...«⁴. No od toga pravila dopušteni su izvesni izuzeci.

Tako kod višechlanih naziva iz klasičnih jezika po mišljenju pravopisaca, fleksiji podležu samo one reči koje su »po našem jezičkom osećanju istoga roda«, tj. koje su uzajamno kongruentne sa gledišta srpskohrvatske morfologije: *toraks palatinus* — *toraksa palatinusa*; *kauda ekvina* — *kaude ekvine* itd. »Ako, međutim, po našem osećanju među rečima nema slaga-

² Cit. mesto.

lik u našem jeziku: *kakao*, *Petrarka*, *Molijer*, *Taso*, *Versaj*, *Gete*, *Dante*,

³ *Pravopis srpskohrvatskoga književnog jezika*, Novi Sad 1960, 142.

⁴ Isto, 146.

nja po rodu, menja se samo jedna od njih, ili se menjaju samo one koje se među sobom slažu: *kartilago fibroza* — *kartilago fibroze*; *incizura kordijaka pulmonis sinistri* — *incizure kordijake pulmonis sinistri* i dr.

Kod reči iz savremenih jezika izuzeci su sažeti u dva upozorenja.

Prvim je priznat dvojak morfološki status stranih ženskih imena koja se svršavaju na suglasnik, jer ona samo fakultativno primaju padežne nastavke: »*Manon* — gen. *Manon* ili *Manone*, prid. *Manonin*...; *Nives* — dat. *Nives* ili *Nivesi*, prid. *Nivesin*«.

Drugim se upozorenjem izuzimaju opet višočlani nazivi. a) »Determinativni delovi uz tuđa imena ostaju nepromenjeni« propisuje se kao najznačajnije odstupanje u ovoj oblasti, i navode se primeri tipa »slika *Leonarda da Vincija*, u *San Marinu*, u *New Yorku*, na *Mont Blancu*, u *Bad Gasteinu*«. b) Kod višočlanih »ženskih imena, ako se ime, prezime ili dodatak svršava na suglasnik, menja se samo deo kojemu se osnova svršava na -a: od *lady Palmerston*, za *miss Buttler*; ali sa *signorinom Pavolini*, (kod *donne Elvire*«. v) »Ne menjaju se i neka druga višočlana imena koja s obzirom na slaganje po rodu ili inače za naš jezički osećaj nisu dovoljno jasna«: »u blizini *Puerta del Sol*... u *Comédie Française*, nedaleko od *Rio Grande del Norte*, čitao je u *Neu Freie Presse*, pisao je u *Slavonic and East European Review*«.

1. Današnje stanje

Kad bolje pogledamo, odstupanja od pravila o morfološkoj adaptaciji i akomodaciji nisu mi tako retka niti pak jednostavna. Pregledom građe uverićemo se da ih je čak mnogo više i da su raznovrsnija nego što se u »Pravopisu« o tome govori. Tek naknadna istraživanja mogla bi pokazati da li razlika nastaje kao rezultat daljeg razvoja, ili je u pitanju uobičajena konzervativnost norme čak i u momentu njenog nastanka. No da se za trenutak vratimo objašnjenjima što se daju uz izuzetke.

I »neslaganje«, i »nedovoljna jasnost za naš jezički osećaj« — jesu zapravo relevantne kategorije ukoliko ih shvatimo kao disproporciju dvaju jezičkih sistema među kojima se vrši leksička razmena:⁵ jezika davaoca i primaoca. Skala zamislivih mogućnosti što pri tome nastaju kreće se od optimalne adaptacije ili akomodacije do apsolutne rezistencije.⁶ Srpskohrvatski jezik kako je okarakterisan Pravopisom od 1960. godine — dopušta samo neke izuzetke od optimalne adaptacije. Da bismo se snašli u materi-

⁵ Pod adaptacijom razumem izjednačavanje osnova strane reči sa domaćima tipa *pakovati* / *pakirati* (: *packen*), *jovijalan* (: *jovial*), *Artemida* (*Arthemis*, *-midos*), *legija* (: *legio*, *-onis*) itd., a pod akomodacijom — prihvatanje paradigmatičkih obeležja srpskohrvatskog jezika uz očuvanje posebnosti osnove tipa *makro-makroa*, *Imre-Imrea*, *Deska-Deska* i dr.

⁶ Tip sg *akt* pl *akta*, *kino-kina*, *auto-auta/auti* itd., uz različita kolebanja, moramo posmatrati kao pojavu morfološke rezistencije izvesne vrste, isto kao i *Vinogradov*, *Isg Vinogradovim/Vinogradovom* ili sl. No u srpskohrvatskom je jeziku takvih slučajeva relativno malo.

jalu, slučaj tipa *Manon: Manon/Manone-Manon/Manoni, Nives: Nives/Nives-Nives-Nivesi* itd. smatraćemo selektivnom, dok tip *Rio de Janeiro — Rio de Janeiro* prema *Rio-Rija* ima karakter uslovne adaptacije.

1.1. Ženska lična imena

Pregled građe započecemo sa ličnim imenima ž. roda, sa kategorijom o kojoj Pravopis govori kao o delimično neadaptabilnoj. Napomenu u ovom odnosu po mome mišljenju zaslužuje činjenica da, sem primera tipa *Vesna Polovina — Vesne Polovine* i sl., domaća »ženska« prezimena ostaju bez nastavaka u padežima, npr. *Desanka Maksimović — Desanke Maksimović, Ljubica Radulaški — Ljubice Radulaški, Jelka Ređep — Jelke Ređep, Nadežda Gaće — Nadežde Gaće, Milica Dragin — Milice Dragin* itd.

1) Građa je donekle nepotpuna jer u njoj nema jednočlanih ženskih imena upotrebljenih bez pratećih determinativnih reči⁷.

a) Reči aktualne atribucije obavezno su promenljive, a lično ime dobiva padežne nastavke ukoliko su kompatibilni sa osnovom, inače oni izostaju:

— za *Howlandovu Elizabethu* P₁ 52, *kosa čarobnice Titube* P₁ 132, *starice Priscille* P₁ 9;

— s *tom lažnom, veštačkom Majorie* P₁ 82, *maloletnu sestru Hvelle* B 68, *košarkašice Toleda, predvođene centrom Kastiljo* i *omalenim bekom Baskunjanom* P 9 II 90 22, *boginje Nut* P₁ 42, *boginje Nat* P₁ 97, 98, 154, P₂ 97.

b) Konvencionalizovane atribucijske reči preuzimaju se često zajedno sa imenom uz koja stoje, pa u tom slučaju dele njihovu sudbinu i u pogledu morfološke adaptacije (pri tome se sekvence Atr. + Nom. uglavnom ponaša kao višočlano ime, isp. dalje). U slučaju zamene stranog atributa domaćim, ovaj se ponaša istovetno kao aktualna reč toga statusa:

— preko sekretarice *Miss Stnoe* P₂ 91, o ubistvu *Frau Mann* B 209:

— *gospođu Kasper* B 268, i *duhom gospođe Johnson* P₂ 134, za *gospođu Rosenberg* P₂ 233.

Primećujemo da su i strana ženska prezimena, isto kao i domaća, po pravilu nespojiva sa padežnim nastavcima. Tip *bekom Bastinjanom* može biti i omaška uslovljena rodom atribucijske reči *bek*. Što se tiče osobnih imena, paradigmatičke oznake izostaju kod *Marjorie* i *Hevelle*, koje se ne uklapaju u kategoriju o kojoj izveštava »Pravopis« od 1960: one na kraju imaju vokal?

2) Situacija kod višočlanih ženskih imena utoliko je jednostavna ukoliko je već poznato da prezimena po pravilu u padežima ostaju nepromenjena, a osobna imena primaju nastavke ukoliko odgovaraju domaćim rečima toga reda. Precizniji odnosi ipak nam nisu dovoljno poznati, pa ćemo pregledati materijal:

⁷ Građu sam, sem izvesnog broja primera, skupio iz sledećih tekstova: B. Pekić, *Atlantida I i II*, 2. izd., Zagreb 1989 (P₁ i P₂); M. Bulatović, *Ljudi sa četiri prsta*, 10. izd., Beograd 1987 (B); *Politika*, dnevni list, Beograd.

— sa *Priscillom Mullins* P₁ 11, 39, učenici *Alistera Crowleya* i *Madame Helene Pavlove Blavatsky* P₂ 98, u prisustvu *Katarine Medici* P₂ 180, video je *Doris Reagel*, *Louisu Barlow* i *Nadinu Hathaway* P₂ 182, sahranio *Louisu Barlow*, uradio s *Nadinom Hathaway* P₂ 237, kod udovice *Marte Walraff* B 267;

— boginji pirinča — *Sri Deji* P 30. XII 89 4:

— kod *Nadine Hathaway* P₁ 9, P₂ 146, leš *Louise Barlow* P₁ 22. Demon sv. *Gemme Galgani* P₁ 27, glavu *Priscille Alden* P₂ 142:

— ispitivanja *Sarah Good* P₁ 28, s *Marjorie Allerton* P₁ 83. — glave *Doris Reagel* iz Salema, *Louise Barlow* i *Nancy Gardiner* iz Hiamisa, *Nadine Hathaway* iz Bostona P₁ 19, nađ glumicom *Sharon Tate* P₁ 120, blagodareći *Jeanne des Anges* P₂ 97, sa *Margaret Tačer* P 30. I 90 3.

Posebnu napomenu zaslužuju samo primeri *Pavlove* i *Sri Dejli*. Prvi stoga što svedoči o drukčijem ponašanju srpskohrvatskih »ženskih« prezimena sa nast. -ov i onih što dolaze iz ostalih slovenskih jezika, gde dobijaju nastavke ž. roda (i tako se preuzimaju kod nas). Drugi po tome što sasvim odudara od ostalih: nastavak je pridat krajnjem članu imena na kojem smo navikli videti prezime, pa bismo mogli pomisliti ili da je u ovom egzotičnom imenu osobni naziv na kraju, ili je sastavljač teksta pogrešio. Ali u pitanju je nešto treće: morfološka i semantička neprozirnost konstrukcije, zbog čega se ona zapravo ponaša kao jednočlani naziv kojem se na kraju pridodaje nastavak.⁸

1.2. Muška lična imena

Građa za ove reči u našem korpusu je obilnija i u neku ruku raznovrsnija.

1) Jednočlani nazivi ovoga kruga za nas nisu interesantni jer nikada ne odstupaju od obaveze da prihvate srpskohrvatske padežne nastavke. Zanimljive su, ipak, konstrukcije sa atributskom reči.

a) Lekseme aktualne atribucije takođe su obavezno deklinabilne i kongruentne sa imenom uz koje stoje. To pokazuje i nekoliko primera uze-
tih sreda:

— izvesnom naredniku *McIntoshu* P₁ 8, po njihovom sinu *Atlantu* — ne titanu *Atlantu* koji drži nebo P₁ 44, i belog boga *Kukulkana*, za rideg boga *Quetzalquatl* P₁ 45, za teozofa *Steinera* P₁ 45, uloga pastora *Parrisa* P₁ 64, starog Indijanca *Powhnatana* P₁ 97, za vladavine faraona *Amasisa* II P₁ 98, preko brata *Arona* P₁ 109, štale kralja *Augija* P₁ 110, spominju egipatskog boga *Tota*..., a rimskog *Merkura* P₁ 114.

⁸ Kompatibilnost sa srpskohrvatskom paradigmom gramatičkih obeležja osvedočena je odnosom prema nominativu, koji se javlja u tekstu i glasi *Sri Deja*.

b) Elementi konvencionalne atribucije ponašaju se slično odgovarajućim rečima ž. roda:

— tragajući za Kastanedinim Jaki-čarobnjakom *don Juanom* P₂ 37, *Herr Berkshira* sam morao držati B 193, iza *Herr Berkshira* B 197—198, *Herr Budaka* B 211(2), 212, *Mula Jusufov* otac B 276, *Mula Jusufa* B 285, čikaškog *Father Jerryja* B 298,

Zanimljivo je povodom ove grupe primera prisetiti se sledećeg mesta u »Pravopisu« od 1960:⁹ »Ako se uz vlastito ime upotrebljava neka druga imenica kao ime šireg općeg pojma, kao nadimak, titula, zanimanje, srodstvo ili prezime, a u promeni *prva imenica ostaje nepromenjena*, onda se između njih piše crtica:

Hajduk-Veljka, Hajduk-Veljku, Car-Lazare (ali u nominativu *Hajduk Veljko i Car Lazar*), *gazda-Mitra, Jug-Bogdana, tetka-Zdenki, Čiča-Iliju, Kraljević-Marka, Janković-Stojana, kod Zmaj-Jove, u Kunar-planini*.

Isto se tako postupa ako uz neku imenicu u takvoj službi stoji *tuđa reč koja se uopće ne menja*, npr. *hadži, efendi, uzun, kir*:

Uzun Mirko, a Uzun-Mirku, Hadži Đera, Hadži-Đere, Hadži-Đeru, efendi Mita, efendi-Mitu, kir Janja, kir-Janji, kir-Janju.«

Zapažamo da je morfološka neutralizacija dosta široko zastupljena, i ne obuhvata samo strane već i domaće reči konvencionalne atribucije, a poznata je i drugim vrstama naziva, ne samo ličnim imenima: sklonost prevlačenja fleksije na kraj u skladu je svakako sa gubljenjem osećaja za internu sintaksičku strukturu ovih konstrukcija, izazvanog preovlađivanjem nazivne nad opisnom funkcijom. Količina stranih reči ne samo u drugoj, već i u prvoj grupi primera iz »Pravopisa« svojevrsan je pokazatelj gde treba tražiti uzroke ovoj pojavi. Dominantu kod nje čine konstrukcije u kojima »stoji tuđa reč koja se uopće ne menja« — dakle morfološki neindividualiziran element u načelu teško izdvojiv iz konteksta. Podzemna veza između tipa *Sri Deji i tetka-Zdenki*, bez obzira na mnoge razlike, ovim postaje jasna.

2) Višečlana muška imena u odnosu na vanjsku atribuciju ponašaju se isto kao i jednočlana, ali kod njih je relevantna i unutrašnja atribucija, tj. sintaksa samog imena.

a) Aktualna vanjska atribucija i ovde je sintaksički relevantna, zato i morfološki distinktna:

— pomoću *maga Urbana Grandiera* P₁ 27, sa *starim Johnom Aldenom* P₁ 21, *trgovca Johna Carvera* P₁ 37, spominju egipatskog boga *Tota, grčkog Hermesa Trismegistusa* P₁ 114, *dvorskog čarobnjaka Cosima Rugierija* P₂ 180, pa možda i *zeta, Davida Turnera* P₂ 58,

⁹ *Pravopis srpskohrvatskoga književnog jezika*, 73—74.

profesora *William*a-Billa *Laskyja* P₂ 65, generala *Matthewa* Hopkinsa P₂ 97, obijača *Sama* Dulla P₂ 187, da ubije očuha, u oboru najsiromašnijeg Sicilijanca *Augusta* Marubija B 137, s kapetanom *Wehrmachta*, *Dietrichom* *Speidlom* B 140.

b) Dezaktualizovana atribucija i ovde je uzrok morfološkoj neutralizaciji:

— *Sir Francisa* Bacona P₁ 98, na brodovima *sir Francisa* Drakea P₂ Mula *Jusufa* Tataroglua B 277, video Mula *Jusuf* Tataroglua B 292.

Poslednja dva primera najavljuju mogućnost morfološke neutralizacije i nekog od imena, u ovom slučaju fakultativne: *Jusuf/Jusufa*. Dalja građa pokazuje da je pojava šireg karaktera, i ne uvek fakultativna.

v) Evo prvo dvosložnih imena sa izraženom morfološkom konfiguracijom:

— čitao Hroniku *William*a *Bradforda* P₁ 11, P₂ 45, s tim *Juanom* Cortazarom P₂ 39, *Johna* Howlanda, *Johna* Carvera P₂ 45, sa *Johnom* Carverom P₂ 52, u dolini *Milesa* Standisha P₂ 57, pokojnog *Johna* Kennedyja P₂ 59, zločin *Johna* Carvera P₂ 64, sledbenici *Albertusa* *Magnusa* *Nostradamusa* P₂ 97, pod zapovedništvom *Johna* Whitea P₂ 106, učenik *Richarda* *Evansa* *Shultesa* P₂ 115, počev od... *Thomasa* *Hutchinsona*, *Charlesa* *Wentwortha* *Uptona*, sve do *Leckyja*, *Bearda*, *Parringtona*, *Adamsa*... P₂ 118, noć *Johna* Howlanda P₂ 130, orakulum *Hermesa* *Agoraisosa* P₂ 177, sa *Jamesom* *Clevelandom* P₂ 185, tražio sam *Dietricha* *Speidla* B 141, na ispraćaju *Francesca* *Petrarce* B 249, na ime *Wolfganga* dr *Aschbacha* B 263, sa *Nikolajem* Čaušeskuom P 10 I 90 32, da prenese *Nikolaju* Čaušeskuu P 30 I 90 2, pesnika *Mirčea* *Dineskua*, *Mirčom* *Dineskuom* P 2 I 90 2.

g) Atrofija sintaksičkih odnosa ima siguran indikator u izostavljanju unutrašnjih morfoloških oznaka:

— s *Belmondom*, *Venturom*, *Alain Delonom* B 104, setio [se] *Gör-gy Istvana* B 140, na sahrani *Giovanni Boccaccia* B 249, kod *Alain Delona* B 315, protiv vlade *Nikolae Čaušeskua* P 29 XII 89 1, u eri *Nikolae Čaušeskua* P 30 XII 89 4, premijera *Petru Romana* P 30 XII 89 1, protiv *Sije Sajnea*, sa *Sije Sajneom* P 30 I 90 23, Evo *Mirče Dineskua* (: *Mirče Dinesku*) P 2 I 90 2, sa dr *Jože Vilfanom*, doktoru prava *Jože Vilfanu* P 7 I 90 6, sa *Ante Popovskim* i *Ganetom* *Todorovskim* P 28 I 90 6, posetom političara *Šintaro Abea* Moskvi (: *Šintaro Abe*) P 30 I 90 3, priznanje *Žan-Lu Paseku* P 11 II 90 8.

Sa iznesenog stanovišta, a i u poređenju sa ostalim primerima, neumesno je konstruisana morfologija sledeća dva primera: Markiza *Claudija-Achile di Stefana* B 99, i Jevrejina *Morica A. Demajo* P 10 II 90 26. Prvo što tim povodom treba reći, jest da rečce u sastavu stranog imena ne ometaju morfološku rekonstrukciju imena uz koje stoje, pa bez obzira

na to kako se u našem jeziku one pišu, ime u čijem su sastavu ne zavisi morfološki od njih. Zato kao što je uobličeno *di Stefana*, isto tako bi trebalo i *Demajoa*. Drugo, položaj prvog od dva osobna imena *Claudio-Achile* morfološki i sintaksički je slabiji od drugog. Stoga ako je drugo ostavljeno bez oznake, to pogotovu treba učiniti s prvim od njih: *Claudio-Achile di Stefana*, *Claudio-Achilea*, ili možda *Claudija Achilea*... Nikako kao što je gore napisano.

1.3. Plemenska i sl. imena

Pošto građa nije previše obimna, navešćemo sve primere zajedno:

- poglavicu *Siouxa* P₁ 236, među *Habiru* (Hebrejima) P₁ 108;
- Čopor *Mascalero Apachea* P₂ 137, Pao je na *Mascalero Apachea* P₂ 137, naselja *Pueblo Indijanaca* P₂ 154, ispred rezervata *Maricopa Indijanaca* P₂ 154, čistokrvi *Mascalero Indijanci* P₂ 143, *Dakota Indijanci* P₁ 100, *Cherokee Indijanka* P₁ 121;
- s robotima plemena *Sika* P₁ 137, 119, sve do *davnih Delawarea* i *Algonquian Indijanaca* P₁ 235;
- iz plemena *Sioux* P 235, plemena *Algonquian* državu P 108, afričkih plemena *Vatusi*, *Bantu*, *Bušman*, *Masai* P₂ 134, ali od jednog *Indijanca* *Yuoqui* ili *Chocoa* P₂ 116.

Drugi primer morao bi glasiti među *Habiruima* ili eventualno pripadnicima *Habiru* naroda. Razumljivost je očuvana morfološkom oznakom u zagradi, inače bi greška bila očita. To znači da jednočlani nazivi ove grupe zahtevaju ili morfološke oznake, ili pak potporu neke atribucijske reči koja bi bila nosiocem tih oznaka (ispr.: iz plemena *Sioux*: poglavicu *Siouxa*). Ovde je, prema tome, reč o drukčijem načelu organizacije nego kod ličnih imena: atributska reč ne samo da ne podleže neutralizaciji, već čak postaje nosilac sintakse i morfologije cele konstrukcije. Poslednji primer ipak relativizuje ovo pravilo i upućuje na zaključak da funkciju nosioca morfoloških obeležja višočlane konstrukcije zapravo preuzima ona reč koja je manje rezistentna na adaptaciju ili akomodaciju, dok se ostali oslanjaju na nju.

1.4. Geografski nazivi

Daleko najbrojnija grupa primera pokazuje relativno jednostavne odnose.

1) Jednočlane jedinice ovoga reda javljaju se i van veze sa atribucijskim rečima, a i u konstrukciji s njima.

a) Neatribuirani jednočlani naziv obično prima oznake padeža:

- umro u *Duxburyju* P₁ 80, u *Sonori* je često bio P₂ 162, i na *Sonoru* u Arizoni je mislio P₁ 181, između *Phoenixa*... P₂ 189, iz *Oza* P₂ 215, 220, u *Zürndorfu* B 14, u *Leobenu* B 25, iz *Traiskirchena* B 63, pred *Glockenspielom* B 64, iz *Omahe* B 143, na *Donjecu* B 144, u *Kašmiru* P 28 I 90 2.

Neki nazivi ovog kruga ipak ostaju bez padežnih nastavaka, a reč je uglavnom o složenicama sa *Strasse* i *Kirche* iz nemačkog jezika:

— iz *Kaiserstrasse* B 40, se *Leopoldstrasse* skrenuo... B 48, šetao po *Wasserburgerstrasse* B 50, vozi dugom i mokrom *Dachauerstrasse* B 63, iz *Gernbacherstrasse* B 96, u svaku drogeriju u *Maximilian* i *Residenzstrasse* B 103, iz *Schwanthalerstrasse* B 198, te se po *Schillerstrasse* nagađa B 346, iz stana u *Georgenstrasse* B 357, ispred *Frauenkirche* B 120.

b) Kad je praćeno atributom (koji je u svim primerima aktualan), ime je ređe snabdeveno padežnim nastavkom nego što on izostaje:

— na... ostrvu *Malti*, kraj moćnih reka *Tigrisa* i *Eufrososa* P₂ 99, legendu *Attale*, ratničkog kraljevstva na zapadu P₂ 99, u grofoviji *Essexu* P₂ 44;

— u zalivu *Pleasant* P₂ 7, prema nevidljivom dnu jezera *Marion* P₁ mosta *Hungerford* P₁ 24, 25, kraj jezera *Marion* P₁ 19, 9, na jezeru *Marion* P₁ 14, 27, po jezeru *Marion* P₁ 36, na reci *Kennebec* P₁ 38, između reke *Mississippi* i planina *Appalachian* P₂ 49, u grofoviji *Essex* P₁ 51, u Bostonu, tada grofoviji *Suffolk* P₂ 62, u zemlji *Kem* P₂ 98, na gradovima *Piton* i *Ramzes* P₂ 109, na egejskom otoku *Tera* P₁ 109, erupcije vulkana *Krakatau* P₁ 109, u uličici kvarta *Pimlico* P₁ 126, na Trgu al *Gumhuria* P₁ 197, u pustinji *Sonore* P₂ 37, na mostu *Sagamore* P₂ 39, današnjeg izletišta *Truro* P₂ 45, a mostom *Sagamore* P₂ 94, mosta *Sagamore* P₂ 101, na ostrvu *Poanoke* (2) P₂ 106, basena reke *Charles* P₂ 110, u pustinju *Sonore* P₂ 153, u indijanskom rezervatu *Cypress* P₂ 164, u rezervatu *Cypress* P₂ 176, čarobne zemlje *Oz* P₂ 210, iz zemlje *Oz* P₂ 228, iz čudesne zemlje *Oz* P₂ 231, obalom jezera *Starnberg* B 63, na milanskom trgu *Loreto* B 140, u afričkoj kraljevini *Lesoto* B 143, za... Kraljevinu *Lesoto* B 361, do trga *Konkord*, do trga *Bastilja* P 11 II 90 4, u državi *Džamu* i *Kašmir* P 28 I 90 2, između varošice *Titu* i *Boten* P 30 XII 89 4, ulicom *Banhofstrase* P 28 I 90 15;

— u *Traiskirchen lageru* B 12.

Dve napomene potrebne su nam uz prikazani materijal. Prvo, poučan je odnos u grofoviji *Essex/Essexu* koji svedoči o fakultativnosti padežnih obeležja kod ovakvih konstrukcija, ukoliko to dopušta morfološka kompatibilnost strane osnove sa domaćim nastavcima. Drugo, slučaj iz poslednjeg primera podseća nas da izostanak padežnih oznaka kod takvih konstrukcija i nije uslovljen pozicijom ili sintaksičkom degradacijom imena, već zapravo u prvom redu stepenom morfološke adaptabilnosti. Odnos u *Traiskirchen lageru* prema u *lageru Traiskirchen/Traiskirchenu* — i obrnuto, iz zemlje *Oz/Oza*, na mostu *Sagamore/Sagamoreu*, u pustinju *Sonore/Sonoru*, na trgu *Loreto/Loretu*, u kraljevini *Lesoto/Lesotu* prema iz *Oz zemlje*, na *Sagamore mostu*, u *Sonore pustinji*, na *Loreto trgu*, u *Lesoto kraljevini* itd. — služi kao dovoljan argument za našu konstataciju.

Dodaćemo ipak da ni dodavanje nastavaka ni permutacija nisu mogući u svim slučajevima, što znači da ni fakultativnost nije opšta pojava ni u jednom od dva pravca.

2) Drukčija je situacija kod dvočlanih konstrukcija ovoga kruga.

a) One su daleko najčešće bez atribucijske pratnje, a u tom broju najviše je onih što im je krajnji član snabdeven padežnom oznakom, u mnogo manjem su broju slučajeva rezistentne na tu oznaku:

— na Cape Codu P₁ 11, P₂ 52, 95, prošao je *Pimlico Roadom* P₁ 12, u *Pleasant Bayu* P₁ 15, P₂ 51, histerije građana *Caunty Essex* P₁ 28, na *Washington Squareu*, u *Essex Streetu* P₁ 36, među stanovnicima *New Plymouth* P₁ 39, budućeg *New Plymouth* P₁ 47, iz voda *Cape Coda* P₁ 47, u *Stamp Actu* P₁ 49, veze sa *Salem Villageom* P₁ 64, na *Elms Hillu* P₁ 90, P₂ 51, 59(2), 75, 237, 92, 94, u *Epano Englianosu* P₁ 110, iznad *Traidors' Gatea* P₁ 125, dune *Pleasant Baya* P₁ 127, P₂ 169, dunama *Pleasant Baya* P₁ 133, u *Downing Streetu* P₁ 138, sa *Capitol Hilla* P₁ 140, u administraciji *National Seashorea* P₁ 158, ispod *Mount Olympusa* P₁ 250, pod snežnim bregovima *Mount Olympusa* P₁ 252, na tužnim pustama *Pleasant Baya* P₁ 253, borove enklave *Cape Coda* P₂ 35, do *Cape Coda* P₂ 44, do današnjeg *Pleasant Baya* P₂ 45, u ritove *National Seashorea* P₂ 45, u Bostonu i *New Yorku* P₂ 52, rezervata *Cape Coda*, od *Pleasant Baya*, na *Cape Codu* P₂ 52, u *Pleasant Bayu*, posete *Pleasant Bayu* P₂ 53, između *National Seashorea* i Orleansa, na *Fish Pieru*, iz *Hianis Porta* P₂ 57, s *Elms Hilla* P₂ 58, u *Hianis Portu* P₂ 59, u biblioteci *Elms Hilla* P₂ 61, 84, u *New Plymouthu* P₂ 63, u ritove *Pleasant Baya* P₂ 67, u trinama *Pleasant Baya* P₂ 68, deviza *Hyanisa* i *Cape Coda*, u *Pleasant Bayu* P₂ 74, na obale *Cape Coda* P₂ 76, do *Pleasant Baya* (2) P₂ 81, u ritove *National Seashorea* P₂ 86, na žalovima *Pleasant Baya*, s *Cape Coda* P₂ 94, po zabačenim uvalama *Nantacted Sounda* P₂ 95, iz Alzasa ili *East Anglije* P₂ 97, na *Harvard Squareu* P₂ 111, u *Oldham Villageu* P₂ 139, u *Indian Springsu* P₂ 192, na *Cape Canaveralu* P₂ 195, nedaleko od *Cape Canaverala* P₂ 201, u *Cape Canaveralu*, u *Indian Springsu* P₂ 203, od *Cape Canaverala* P₂ 206, iz *Cape Canaverala* P₂ 207, 217, na *Trafalgar Squareu* P₂ 223, policajci *Melbournea* i *Cape Canaverala* P₂ 224, 225, ispred *Harvard Squarea* P₂ 232, iz *Cape Canaverala*, šerif *Cape Canaverala* P 233, u *Pleasant Bayu* P₂ 237, u *Bad Tölzu* B 19, 108, po *Bad Krozingenu* B 78, u *Bad Homburgu* B 90, 209, iz *Sankt Petersburga* B 97, na *Janka Pusztu* B 139, u *Buenos Airesu* B 174, 175, u *Port Hedlanu* B 176, u *Bad Honnefu*, iz *Bad Honnefa* B 252, i psima *Bad Mündera* B 267, u *Bad Segebergu* B 275, u *Bad Schwartau* B 297, u *Englischer Gartenu* B 364, ispod *Donnersbergers Brücke*, ispred *Donnersbergers Brücke* B 365, u *Buenos Airesu* P 28 I 90 2, u *Ulan Batoru* P 28 I 90 2, u *Grinič vilidžu* P 28 I 90 5, od *San Antonija*, u *Los Anđelosu* P 28 I 90 19, od *Mon Blana* P 30 I 90 14, u *Trga Murešu* P 30 I 90 20, na *Mon Blanu*, kraj *Los Anđelesa* P 9 II 90 2, u *Boka Rejtonu* i *Ki Biskejnu* P 9 II 90 22, u švajcarskom

zimskom centru *Sent Moricu* P 9 II 90 22; i basena *Pleasant Baya* P₂ 41;

— u fjordovima *New-Faundlanda* P₂ 95, kod *Kaunt-Bullingera* B 35, da mu nije *Gross-Lappena* B 49, preko *Kirch-Truderinga* B 50, u *Baden-Badenu* B 79, 92, u *Sing-Singu* B 88, do *Baden-Badena* B 93, prema *Baden-Badenu* B 104, na *Gross Lappenu* B 357; u plodnim dolinama *Jang-Cea* P₁ 107;

— u bespuću brazilske visoravni *Matto Grosso*, u prašumi *Matto Grosso* P₁ 99, u široku vaneiju *Sharija al-Gumhuria* P₁ 202, na reci *Santa Rosa* P₂ 154, kraj mestašca *Braunau am Inn* B 141, iznad seoceta *Casa negra* B 142, u gradiću *Punta Gorda* B 143;

— ušao je u *Massachusetts Avenue* P₂ 111, prema *Massachusetts Avenue* P₂ 114, pri projektu NASA na *Cape Canaveral (Kennedy)* na Floridi P₂ 186, bila je u *Braunau am Inn* B 363.

Kolebanja između tipa *Pimlice Roadom, Pleasant Bayu, Washington Squareu, Essex Streetu, Salem Villageom, Indian Springsa, Hyannis Porta, Janka Puszti, Donnersbergers Brücke* itd., sa elementom unutrašnje atribucije u prepoziciji, i tipa *Cape Codu, Caunty Essexu, Mount Olympusa, Cape Canaveralu, Bad Tölzu, Port Hedlanu, Trga Murešu, Mon Blanu* i dr., kod kojih je razmeštaj obrnut, nisu stvar srpskohrvatskog, već jezika davoča. Za nas je bitno da padežna oznaka u oba slučaja dolazi na kraju, što znači da unutrašnja struktura tih naziva bleđi prilikom transfera iz jednog jezika u drugi, a nazivna funkcija istiskuje opisnu.

Poređenje slučajeva kao u... centru *Sent Moricu, basena Pleasant Baya* i onih tipa visoravni *Matto Grosso*, na reci *Santa Rosa* i sl. — upućuje na zaključak da i u ovom krugu leksema spoljašnja atribucija, kao nosilac morfoloških oznaka celine konstrukcije sa višečlanim nazivom, uslovljava morfološku neutralizaciju samog imena, naravno fakultativnu.

Napomena da obličko rešenje vrste *Donnersbergers Brücke* nije prihvatljivo — verovatno je u vezi sa neslaganjem gramatičkog roda izvorne i rekonstruisane forme (u nem. je ž., a u sh. m. rod), i verovatno smeta jedino poznavaoima oba jezika. Pri transferu je ipak preporučljivo držati se u tome nekih načela, semantičkih ili formalnih.

Tiče se više rečnika nego morfologije, ali je po sebi vrlo zanimljiv podatak sadržan u sledeća dva primera:

— pogled na *Pennsylvania aveniju* P₁ 248, zagonetnosti drugog »*Chesapeace zaliva*« P₂ 59.

Zamena neadaptiranog *Avenue* adaptiranim *avenija*, ili strane reči eventualno *bay* domaćom *zaliv*, kada su u sastavu imena, deluje kao greška. Ovaj način je karakterističan u starijoj praksi srpskih pisaca i kulturnih krugova, a danas se postepeno napušta u korist izvorne leksike (o načinu pisanja ovde ne govorimo).

1.5. Nazivi ustanova i sl.

Grada ovoga skupa zaostaje za prethodnom i po obimu i po složenosti. Stoga ćemo je prikazati sažeto.

1) Jednočlani nazivi mogu biti upotrebljeni bez pratećih atributa, ili s njima:

- Prijatelja s 'Mayflowera' P₁ 11, P₂ 92, s palube *Sequoiae* P₁ 234, od neizbežnog 'Mayflowera' P₂ 44, na 'Mayflowery' P₂ 47, pratioca s 'Mayflowera' P₂ 57, stuttgartsku Commerzbanku B 284;
- na jedrenjaku 'Mayflower' P₁ 20, u salonu predsedničke jahte *Sequoia* P₁ 233, jedrenjaku 'Mayflower' P₂ 76, s jedrenjaka 'Mayflower' P₂ 98, u dugom dvorištu *Flüchtlingslagers* Züridorf B 10, iza Konclagera *Osnabrück* B 15, 83, 265, oko lagera *Traiskirchen* B 32, u baru *Ba-ba-lu* (2) B 35, u salonu Dostojevski B 81, do bivšeg Konclagera *Osnabrück* B 237, na Univerzitetu Kolumbija P 28 I 90 5, organizacija hotela 'Rojal' P 28 I 90 15, kluba 'Mediterrane' P 30 I 90 14;
- zaobišavši *Ankara bar* B 74, iz *Majestic bara* B 324, na ulazu u *Schiller-kafe* B 358, Svetske grupe *Devis kupa* P 30 I 90 23.

2) Slično ćemo razdeliti i višečlane nazive ovoga tipa:

- u novoj zgradi *Scotland Yarde* P₁ 24, inspektor *Homicide squadea* P₁ 178, ležao u *Massachusetts General Hospitalu* P₁ 178, u *Anti-Human Departmentu* P₁ 227, sa rezidencijalnom damom *Holiday Inna* P₂ 68, sobe *Massachusetts General Hospitala* P₂ 154, iz *Massachusetts General Hospitala* P₂ 164, kompleks *West Electronic Corporationa* P₂ 180, u *West Electronic Corporationu* P₂ 185, odeljenju *West Electronic Corporationa* P₂ 192, iz *Atina-expressa* B 30, širenje *Thule Bunda* B 174, ispod krova *Balkan Export Importa* B 275, Lazarevićevog *Balkan Export Importa* B 287, od *Balkan Export Importa* B 289, mimo *Balkan Export Importa* B 300, kompozicijom *Balkan-Expressa* B 370, na 'Dana Regini' P 7 I 90 5, rukovodilac *Amerikan ekspresa* P 9 I 90 5, u dvorani *Medison Skver Garden* P 28 I 90 19, u 'Grand inter lizingu' P 9 II 90 14;
- nesposbnost *Virginia Company* P₂ 107, čekove *Bayerische Hypotheke* B 29, tvrdio da su u *Chevalier d'Or* B 94;
- Imao je nekoliko prijatelja, u profesorskoj koloniji, upravi rezervata i gradskim muzejima, *Heardu* i *Pueblo Grande* P₂ 159, u holu letnjikovca *Elms Hill* P₁ 123, u palati *Ras el-Tin* P₁ 197, u predsedničkom avionu *Air Force One* P₁ 191, i aviona *Air Force One* P₁ 192;
- u bolnici, *Massachusetts General Hospitalu* P₂ 151.

U obratnom smeru zanimljiv je poslednji primer, jer pokazuje da slabljenjem uticaja sintaksičke veze sa okolinom raste potreba za morfološkom oznakom.

I najletimičniji pogled na ogroman kompleks srpskohrvatskog nazivlja ove vrste koji si u ovoj prilici smemo dopustiti a da ne izgubimo mit rasprave — upućuje na znatnu sličnost u ponašanju sa onim što smo izložili (o pravcima uticaja za sada je teško suditi):

— u 'Sava'-centru P 30 I 90 15, alkoijom 'Politike' i 'Proces-produkt-inžinjeringa' P 9 II 90 22, preko puta *Bitef teatra*, u sefu JIK banke P 9 II 90 13, u *Bitef teatar studiju* P 10 II 90 28, objekti beogradske *Minel Mostogradnje* P 11 II 90 14;

— temelji manastira *Svete Trojice*, manastiru *Svetoj Trojici* P 9 II 90 24;

— biblioteka manastira *Sveta Trojica* P 9 II 90 24, u hotelu 'Mladost turist' P 9 II 90 22, prodavnice 'Naš dom' P 9 II 90 15.

1.6. Ostala vlastita imena

Navešćemo građu bez svakog komentara:

— u delima svojim *Timeju* i *Kritiji* P₁ 98, paleontološke ere *Triasa* P₁ 101;

— u aferi *Kennebec* P₁ 37, sa aferom *Kennebec* P 39, u knjizi *Atlantida* P₁ 44, iz priče *Belief* P₁ 169;

— očešan 'Rekruit' skandalom, rezultat 'Rekruit' skandala P 30 I 90 3, 9 II 90 4;

— crnu hroniku *New York Timesa* P₁ 120, saznali iz *Washington Posta* P₁ 143, pokrivena 'New York Timesom' i 'Washington Postom' P₁ 150, isti broj 'Phoenix Tribunea' P₂ 182, pisalo u 'Phoenix Tribuneu' P₂ 189, vlasnica *Vašington posta* P 30 XII 89 1, u 'Bild am zontagu',... objavljeno je P 10 I 90 4;

— urednik lista *Studia Croatica* B 175.

Domaću građu — da bismo se uverili kakvo je njegovo stanje — predstavljamo sledećim primerima:

— redakcija 'Zore' P 9 II 90 18, bile su knjige 'Satanskih stihova' P 9 II 90 16;

— čitaocima revije 'Zora' P 9 II 90 18, primerci knjige 'Satanski stihovi' P 9 II 90 16.

1.7. Prelazni slučajevi između vlastitih i opštih imena

Pojmovi iz tehnike i tehnologije te praktičnog života takođe se rado obeležavaju stranim nazivima. Nema ni ovde potrebe za razjašnjenjima, pošto je ponašanje ovih jedinica slično onima koje su već prikazane:

— sa 'Wrangler'-om P 9 II 90 12;

— pištoljima *Scorpion* B 288, natuče šubaru 'dr Živago' B 308; posle džins-kolekcije 'Wrangler' uvela je džins-kolekciju 'Camel', P 9 II 90 12;

— sve *Terafim-glave* P₂ 180, sako od *Harris tveeda* B 103, *Kennedy prstenje* B 120, prodavnice *Salamander obuće* B 364, s desetotonskim 'Henschel' — hladnjačama B 287, asortiman 'Camel' kolekcije P 9 II 90 12;

— s *Tommy Gunom* B 308, deo *Tommy Guna* B 297, do *Tommy Guna* B 289, otvorio širom vrata svog srebrnog 'aton martina' B 311, *Tommy Gunom* pretio B 61;

— s mašinskim *Heckler + Koch* pištoljima B 296, 1.000 *Dan Wesson Coltova Cal. 357 Magnum*, 2.000 *Colt Detectiv Speciala Cal. 9 mm*, kao i 3.000 komada *Colt Officers Matcha* B 305;

— bez *Submachine Gun Mod. 28* B 289.

1.8. Opšte imenice i pridevi

Ono što se dešava van relativno zatvorenih leksičkih podistema kao što su različiti tipovi vlastitih imena za nas je mnogo značajnije od svega što smo tamo konsatovali. Razlog tome je jasan: preko opštih imena i drugih reči otvara se slobodan pristup glavnini jezičke građe. Dva primera pokazaće izvesne mogućnosti inkorporacije stranih reči u morfološki i sintaksički sistem srpskohrvatskoga nazivlja:

— tragao za *terminusom superiorom* P₁ 88, tajna *sekta vudua* P₂ 121.

Prvi je tip kongruencijskoga, a drugi tzv. rekcijskoga uređenja odnosa među članovima složenih naziva i opisnih konstrukcija. Oba su načina karakteristična za jezike sa razvijenom fleksijom kakav je srpskohrvatski. Očekivali bismo konsekvantnu primenu tih načela u ovoj oblasti, a odstupanja od toga samo u oblasti vlastitih imena, čija otpornost na međujezičke adaptacije ne podleže sumnji. No stvari ne stoje tako, i u to nas uverava pregled građe:

— *hindu Vede* P₁ 73, sliku neumornog pseudoantropološkog *perpetuum mobilea* P₁ 137, kolevka *homo sapiensa* P₁ 264, obris *Hi-Fija* P₂ 130, pištanje *Walkie-Talkieja* P₂ 142, u *vagon-restoranu* B 37, za prevagu *vitatus* tipa B 120, na prvoj *color-fotografiji* B 275, pridržavao *color-fotografiju* B 276, *mento-bombonama* B 280, staru *akten-tašnu* B 280, zbirka *color-fotografija* B 294, *rahat-lokuma* B 285, na *color-fotografiji* B 340, *tarok-karata* B 356, u *fri šopovima* P 29 XII 89 8, u nekim *fri šopovima* P 9 I 90 5, na *ski-liftovima* P 30 I 90 14, na *svetskoj rang-listi* 30 I 90 23, *plazma kekso* P 9 II 90 15, prve *savezne »A« vaterpolo lige* P 11 II 90 19.

— *vudu vernici* P₁ 121, mnotono pištanje *amok-ptice* P₂ 35, od *vudu vaskrsenja* P₂ 132, do *taksi-stanice* B 39, na *pancir košulji* B 373, u *fono izveštaju* P 30 XI 89 4, *bitka za video-plasman* P 30 I 90 15, *gerila-pokreta* P 11 II 90 3, *pazar 'fri-šop' prodavnica* P 10 I 90 10, *hard draju jedinicu, audio tehnologije* P 11 II 90 22;

— *plastičnih oranž šlemova* 159, prema *gomili oranž šlemova* B 199, od *presovanog filca drap boje* B 312.

Spolja gledano, primeri su jednotipni: unutrašnja struktura je morfološki irelevantna, a nosilac oznake vanjskih odnosa je finalni član kon-

strukcije. Razlika između prve i druge grupe primera uglavnom je u tome što mi se kod jednih čini da su gotovi preuzeti sa strane, a drugi nastali pridruživanjem domaćeg ili odomaćenog elementa stranom.

Ali poslednja skupina primera, iako mala, ukazuje na druge uzročne ke morfološke neutralizacije: *oranž* i *drap* nisu jedinice unutrašnje atribucije leksikalizovanih konstrukcija, već su vanjske odredbe sintaksičkog tipa. U to će nas uveriti mali tekst: izdvojivost iz konstrukcije prvog tipa obavezno je praćena morfološkim aktiviranjem reči, isp. *rang-ranga-rangu*, *plazma-plazme-plazmi*, *vaterpolo-vaterpola-vaterpolu* i sl.; sa *oranž* i *drap* (bež, braon, roza, lila i dr.) stvar stoji drukčije, jer oni ostaju nepromenljivi i pored mogućeg ekstrahovanja iz konstrukcije.

2. Zaključak

Oslobađajući se pozicione blokade u konstrukciji, reč stupa u srpsko-hrvatski leksički sistem. U slučaju morfološke rezistencije ona stvara sasvim novu situaciju u tom sistemu ukoliko se uključuje u neku od fleksijski razgranatih vrsta reči.

1. Kod imenica uglavnom su u pitanju vlastita imena, dakle reči zatvorenih klasa koje u glavnini rečničkog blaga ne izazivaju dublje poremećaje.

2. Kod poslednje opisane grupe iz 1. 8. radi se, međutim, o rečima što se identifikuju kao pridevi, i one formiraju inovacijsku kategoriju nepromenljivih reči ove klase, a time i brešu u fleksijskom sistemu.

Kojim će pravcem krenuti dalji razvoj, ostaje da se vidi. Ali moramo konstatovati da u ovom trenutku neki simptomi najavljuju njegov zaoakret prema analizmu.

FREMDWÖRTER UND DIE MORPHOLOGISCHE STRUCTUR SERBOKROATISCHER LEXEME

Die Häufung von Lehnwörtern und Ansätze zu ihrer autonomen Systematisierung machten das Problem ihres grammatischen Verhaltens aktuell. Das Fehlen von Deklinationendungen verdeutlicht dennoch die immer noch starke Wirkung der Regeln des Serbokroatischen, allerdings den Umständen angepaßt. Der Autor unternahm den Versuch, das an einem bestimmten Corpus nachzuweisen, wobei die Bearbeitung einer größeren Menge von Material sowie generelle theoretische Schlußfolgerungen auf einen späteren Zeitpunkt verschoben wurden.